

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

KAJ SMO DOSEGLI
IN KAJ ŠE MORAMO

MARIE CURIE –
NOBELOVKA Z VELIKIM SRCEM

TIBETANSKI SIMBOLI
SREČE

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

MODROST TIBETA

Cikel treh predavanj

Wolfova 8, Ljubljana

11., 18. in 25. maj 2018

od 19:00 do 21:00

TEME:

- tibetanska knjiga mrtvih
- pomen tibetanske mandale
- simboli Bavačakre

- osnovni tibetanski simboli
- mahajana budizem
- pot krojenja uma

AKROPOLITANEC

B E S E D A
U R E D N I K A

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

www.akropola.org

MAJ 2018 | ŠT. 35

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

01/25 11 487

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

02/620 32 40

040 709 955

ODPIRALNI ČAS:

PON–ČET 18h–22h

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

akropolitanec@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Prevajalka in lektorica: Klavdija Blažun

Grafična oblikovalka: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- FILOZOFIJA: 5
KAJ SMO DOSEGLI IN
KAJ ŠE MORAMO
- BIOGRAFIJA: 9
MARIE CURIE –
NOBELOVKA Z VELIKIM SRCEM,
3. DEL
- SIMBOLIZEM: 12
TIBETANSKI SIMBOLI SREČE
- STRIP: 17
INKA IN VOLK

V tej uvodni besedi bi želel stopiti v obrambo vsem dobrim ljudem, ki so ne glede na področje delovanja s svojo jekleno voljo, velikim srcem in pronicljivim umom omogočili napredek človeštvu. To so ljudje, ki so zaslužni za vse dobro, ki smo ga vsi deležni ... Ne bi jih le obranil pred obsodbami povprečnežev, ki ne premorejo njihove požrtvovalnosti in jih svojim šibkostim v opravičilo obsojajo – temveč bi jih postavil celo kot zgled, po katerem se ravnati.

Kot primer bi omenil nekaj znanstvenih velikanov, kot so Tesla, Einstein in Marie Curie. Znanost namreč danes velja za avtoriteto, zato v njej najlažje prepoznamo prispevek in veličino človeka. Zavedamo pa se, da je človek lahko dejaven in koristen na marsikaterem področju. Zato verjamem, da nihče ne bo zameril, če vseh, še celo največjih, nisem omenil.

Ti človeški velikani so predani svojim sanjam in na svojem področju tako ustvarjalni, da lahko vsakodnevnim stvarjem namenijo le minimalno potrebno pozornost. Zato se večini zdijo čudni, neživljenjski, nehumani ... Častimo njihove dosežke, njihova življenja pa obsojamo in jih obtožujemo, pogosto predvsem zaradi socialnih pomanjkljivosti. Mislim, da jim s takšnimi obsodbami delamo dvojno krivico, saj jim očitamo prav to, v čemer nas presegajo. Očitamo jim namreč, da zanemarjajo bližnje drevesce, medtem ko ne vidimo, koliko poskrbijo za gozd ... s tem pa tudi za bližnje drevesce.

Obsojamo jih zaradi nevsakdanjosti, kot da je povprečnost ustrezno merilo.

Pri vsakem človeku lahko najdemo črn madež in v nedogled vrtamo vanj. Nekdo pa tega črnega madeža morda niti ne vidi ... Ne smemo pozabiti, da v življenju stvari niso samo črne ali samo bele. Vsi nosimo v sebi tako vrline kakor tudi pomanjkljivosti. Če ima človek nekakšno hibo, še ne pomeni, da je v celoti slab, in obratno. Ne zapičimo se v podrobnosti, temveč pogledimo raje celoto in predvsem tisto veliko svetlo stran, ki jo posameznik premore.

Tudi pri omenjenih znanstvenikih in drugih velikih osebnostih ne pozabimo, da so to le ljudje, in prav tako kot mi s svojimi težavami in nepopolnostmi.

Ne prezrimo njihovega truda za prispevek, ki bo vse obogatil, pri čemer zase ne pričakujejo niti nagrade, niti naziva, niti skromne zahvale ne. Največkrat niso

razumljeni in se morajo boriti s svetom, ki jih ne podpira. Pogosto se jim celo po robu postavi kdo z ozkimi osebnimi interesi, pri čemer ne varčuje s poleni, ki jim jih zmeče pod noge.

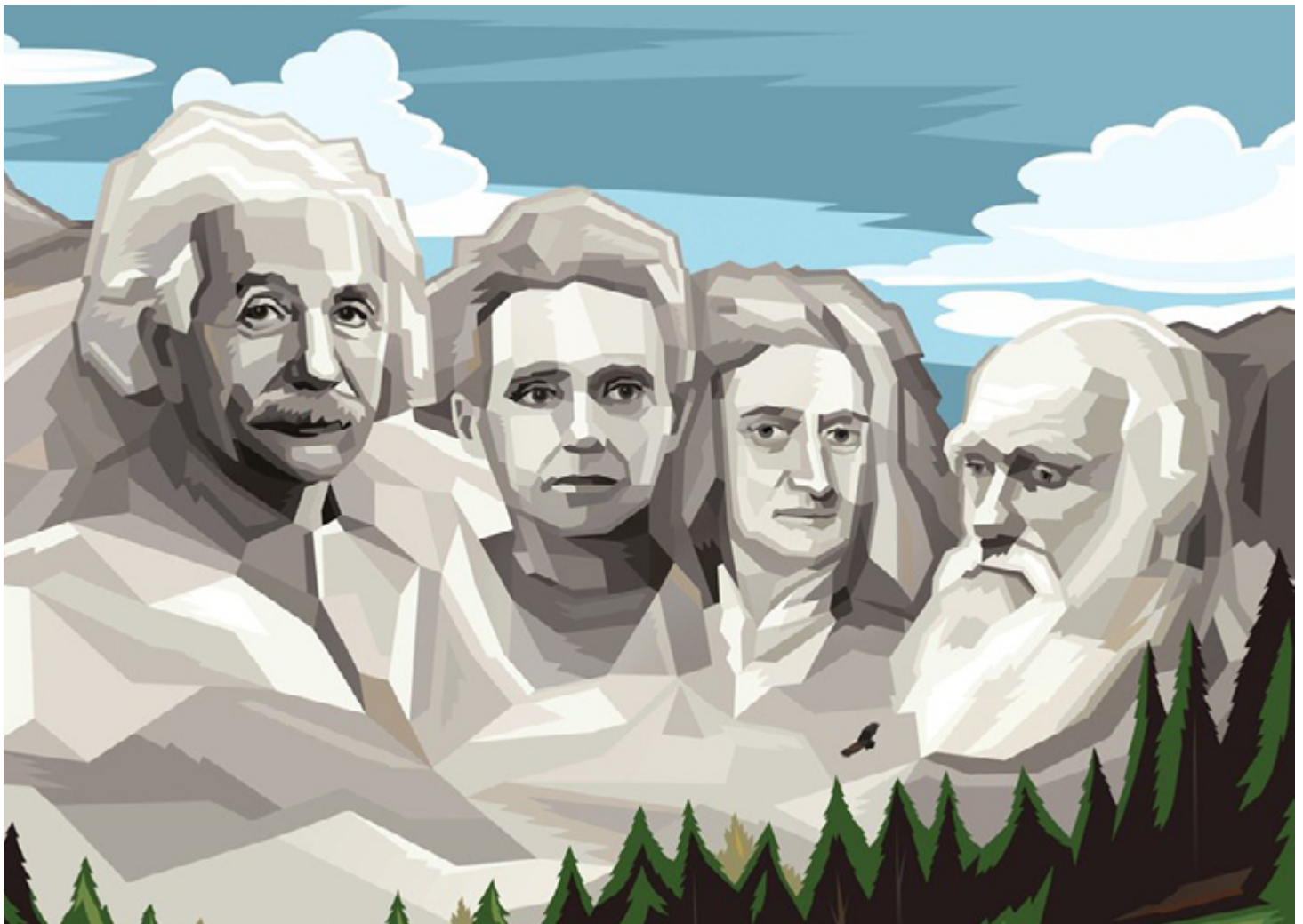
Nikomur ni enostavno. Razlika med povprečnimi in velikimi ljudmi pa je predvsem ta, da se slednji ne uklonijo težavam in ne glede na težke okoliščine ne prenehajo slediti človeškim idealom.

Z vsakim dejanjem požrtvovalnega idealista človeštvo dobi večje možnosti. Če primerjamo današnje možnosti s tistimi, ki jih je imel človek pred nekaj stoletji, nam bo jasno, kaj vse smo pridobili. Vso udobje in razkošje, vse možnosti za potovanje, doživljanje in sprostitev, vse to, kar se nam danes zdi samoumevno, ni prišlo samo s časom, temveč je to plod znoja dobrih in delovnih ljudi.

Hedonisti in uživači ne prinesejo napredka. Niti tisti "nevtralni", ki nikomur ne želijo škoditi in od katerih niti posebnih koristi ni pričakovati. Vsi ti pa vseeno s pridom uporabljajo vse pridobljeno, in to nemalokrat brez meril in zmernosti. Nič kaj nesramno jih ne bi bilo primerjati s tatovi. Kajti kako bi sicer imenovali tistega, ki le prejema in v zameno ne daje nič?

Zato poudarjam – ne ostanimo brezbrizni in nehvaležni. Že v samem trenutku, ko smo se rodili na ta svet, smo veliko pridobili in zato je najbolj naravno prispevati ... tam, kjer smo najbolj koristni, in z najboljšim, kar kot ljudje premoremo. Prejmemo v vsakem primeru, dajanje pa je odraz naše zrelosti in naše sposobnosti vključitve v reko življenja.

Andrej Praček, urednik

KAJ SMO DOSEGLI IN KAJ ŠE MORAMO

GILAD SOMMER

So nekateri, ki verjamejo v veličino preteklosti, v davno minulo zlato dobo ali preprosto v "dobre stare dni". V tistih časih naj bi bili ljudje dobri in pošteni, svetu pa naj bi vladala pravica. V skladu s tem pogledom bi se morali vrniti k stvarjem, kakršne so bile ali kakršne si predstavljamo, da so bile. Iz tega zornega kota je vsaka sprememba korak nazaj od veličastne preteklosti in nadvse pomembne tradicije.

Na drugi strani pa so tisti, ki vidijo le žalostno preteklost, polno krutosti in diskriminacije. Vsi, ki so živeli pred nami, razen herojskih izjem, naj bi bili barbarski in nevedni. Sedanjost naj bi bila vrhunec dosedanjih človekovih dosežkov, hkrati pa naj bi bilo treba še veliko narediti. S tega zornega kota je vsaka inovacija dobra, prihodnost pa naj bi bila neprekinjen linearen napredek proti boljšemu svetu.

Morda se zdi nenavadno, da bi ta dva pogleda združili. Ker smo navajeni razmišljati po načelu ali - ali, lahko zmotno mislimo, da je vse novo veliko in da je vse staro nevarno, ali obratno. Če pa razmišljamo bolj vključujoče, lahko doumemo, da sta oba pristopa delno resnična in da se dejansko dopolnjujeta.

Kot filozofe klasične tradicije nas navdihuje tradicionalen pogled, v skladu s katerim je družba del narave. In ker vse v naravi temelji na ciklikih, sta kot del narave ciklični tudi družba in zgodovina.

To pomeni, da preteklost vključuje številne različne izkušnje: nekatere nas lahko naučijo, kako živeti, nekatere pa, kako ne živeti. V preteklosti so obstajala obdobja, v katerih je velik del človeštva živel v temi neznanja, in

obdobja, ko sta vladali modrost in svetloba. Podobno kot pri znamenitem taoističnem simbolu (splošno znanem kot jin - jang) obstajajo elementi svetlobe v temi kot tudi elementi teme v svetlobi – topli zimski dnevi in hladne poletne noči. Ciklusi znotraj ciklusov.

Če to idejo uravnotežimo z idejo napredka, pridemo do čudovite podobe spirale – kombinacije cikličnosti in linearosti. Ko napredujemo v iskanju samospoznanja, moramo včasih skozi globine neznanja.

Če pogledamo s tega zornega kota na sedanost, lahko vidimo, da nedvomno nismo na vrhu človekovega razvoja, nismo pa niti na njegovem dnu. Lahko potrdimo nekatere pozitivne elemente, ki jih moramo ohraniti in zaščititi, pa tudi negativne elemente, ki jih moramo spremeniti in izboljšati. S pozitivnimi in negativnimi mislimo elemente, ki prinašajo več enotnosti in harmonije, in elemente, ki prinašajo neharmonijo in neenotnost ter posledično trpljenje.

Drugače povedano, dosegli smo veliko, vendar moramo veliko še doseči.

KAJ SO ZMAGE IN IZZIVI DANAŠNJEGA ČASA?

1. Podali smo se v neverjetne raziskave fizične narave in njene zakone uporabili pri inovativnih tehnologijah, ki jih človeštvo do sedaj še ni videlo, vsaj ne v znani zgodovini.

Tehnologija se danes nanaša na razvoj novih orodij, ki nam pomagajo nadzirati in uporabiti naravo za določene cilje. To je aplikativna znanost, povezana s proizvodnjem dobrin.

Tehnologijo lahko uporabimo v medicinske in izobraževalne namene, za komunikacijo, obrtništvo in gradbeništvo, omogoča nam udobnejše življenje in številne druge še neslutene možnosti.

Omogoča tudi izdelavo natančnejših in uničevalnejših orožij, ošibi našo inteligenco in naravne veščine, povzroči motnje v komunikaciji, nam daje pretirano udobno življenje in ima še številne druge nepredstavljive negativne posledice.

Brez načela razuma in duha je tehnologija naš Damoklejev meč, ki visi nad našo glavo, medtem ko sami mislimo, da sedimo na prestolu narave.

Še vedno moramo ustvariti inteligentna merila za uporabo tehnologije – merila, po katerih je človeški dejavnik nad vsemi ostalimi. Vse dokler bodo udobje, inovacije in dobiček postavljeni nad človekovo življenje in svetost narave, ne bomo nikoli zapustili kroga destrukcije.

Preden spodbujamo umetno inteligenco, bi bilo modro gojiti našo lastno naravno inteligenco. Še vedno se moramo naučiti obvladovati sebe, da bi lahko obvladovali našo tehnologijo, podobno kot mora imeti umetnik jasno predstavo, disciplino in navdih, preden lahko uporabi svoja orodja za izražanje lepote v tem svetu. V nasprotnem primeru nas bodo zaslužnili naši stroji – ne zaradi njihove inteligence, temveč zaradi pomanjkanja naše inteligence.

2. Od srednjeveških dni smo se postopoma borili proti netolerantnim in neracionalnim idejam, ki so omejevale človekova obzorja ter filozofe, znanstvenike in druge svobodomiselnike obsodile na meč in ogenj. Svobodno racionalno raziskovanje narave in njenih zakonov je privedlo do znanstvene "zlate dobe".

Vendar smo iz tiranije iracionalnega zdrsnili v tiranijo racionalnega. Drugače povedano: to, česar ne vidimo, ne obstaja.

Duhovne tradicije milijarde ljudi so bile zavržene kot otroško blebetanje in vraževerje, kar je privedlo do načina življenja, ki nima smisla in namena ter v katerem poskušamo globino znanja nadomestiti z drobtinicami informacij. V skladu s tem na naključju temelječem pogledu na svet, po katerem je vse nastalo iz ničesar in brez pravega razloga, je človek le naključna posledica slepega procesa, napaka in "sirota" v času in prostoru.

Prav nič ne čudi, da smo vzporedno z znanstvenim razcvetom naše dobe priča vrnitvi iracionalnega in fanatičnega kot neposrednemu in enostavnemu načinu za ponovno zapolnitev praznine. To je mentaliteta "bodisi z mano ali proti meni" in je posledica postopnega zoževanja pogledov.

Če smo se kaj naučili iz kapitalističnega poskusa 20. stoletja, potem je to dejstvo, da udobje brez smisla ne prinese sreče niti veličine.

Še vedno moramo rešiti srce naših duhovnih tradicij, da bi znova našli svoje mesto v univerzumu in da bi ponovno zgradili način življenja, ki je svet, naraven in napolnjen s smislom.

Nobena politična ali gospodarska rešitev ne bo sama po sebi oživila človeštva. Brez duhovne preporoditve in vrnitve arhetipov bo človeštvu manjkalo bistveni del njega samega.

3. Življenjski standard se je v zadnjih 200 letih precej povečal in velikemu delu človeštva omogočil način življenja, o katerem je lahko večina ljudi v preteklih obdobjih samo sanjala.

Tu se moramo vprašati o naravi tega tako imenovanega dosežka. Kakšna je cena, ki jo plačujemo za ta novi življenjski standard na globalni ravni? Strašne posledice tega čutijo že številni.

"Za mano potop," so znane besede kralja Ludvika XV. in zdi se, da povzemajo splošno stališče naših generacij. V najboljšem primeru bomo naposled našli način za omejitev škode ali očiščenje umazanije, ki smo jo ustvarili, toda ali smo se vprašali, kaj bo z milijoni trpečih ljudi, dokler dosežemo to točko – če jo sploh dosežemo?

Enostavno je kriviti velike korporacije, "gospodarje matrice", ki hranijo to uničevalno mašinerijo. Toda kdo so tisti, ki konzumirajo in hranijo to mašinerijo?

V resnici težava ni v iskanju višjega življenjskega standarda, temveč v naši interpretaciji višjega življenjskega standarda, pri kateri je zdrava pamet izključena ter niso upoštevane znanstvene študije, ki kažejo na to, da dobri odnosi in občutek smisla prinašajo veliko večjo srečo kot materialno udobje.

Še vedno moramo priti do definicije življenja, ki je skladna z naravo, s človeško naravo in z našim okoljem. Ponovno moramo odkriti preprostost dobrega življenja in dobrodejnost enostavnega življenja.

4. Nekatere države gredo skozi največji socialni poskus multikulturalizma v zgodovini, pri katerem poskušajo ljudje številnih narodnosti, verovanj in etnične pripadnosti doseči harmonično sobivanje. Posledično lahko v številnih velikih mestih okoli sveta najdemo čudovito raznolikost vseh barv in verovanj.

To je rezultat globalizacije in gibanj v zadnjih stotih letih proti večji odprtosti in vključevanju.

Še vedno moramo doseči ravnotežje med enakostjo in individualnostjo, in to le z razločevanjem med našim lastnim bistvom in

obliko, med tem, kdo smo, in med tem, kaj smo. Smo različni in smo enaki. Ta paradoks je v srcu multikulturalnega izziva in šele takrat, ko to resnično razumemo, lahko najdemo pravo formulo za življenje skupaj v harmoniji, kar pa ne pomeni, da se v vsem strinjamo.

Varovati se moramo prazne kulture, ki nas pomasovlja glede na naše najnižje skupne imenovalce ter namesto tega ustvariti živo kulturo, ki združuje prek humanosti, ki jo delimo, in visokih idealov, vendar brez zapostavljanja naših razlik in individualne edinstvenosti.

So številne stvari, ki smo jih lahko kot človeštvo dosegli, toda pri tem smo marsikaj tudi izgubili.

Glede na to, kar še moramo doseči, ter prepadam med našimi ideali in prakso lahko izgubimo pogum in težave se nam lahko zdijo nepremostljive. Vendar to ni res. Kot je dejal nekoč Lao Ce: "Potovanje, dolgo tisoč kilometrov, se začne z enim korakom."

Če delamo en korak za drugim, lahko vidimo, da nismo edini, ki hodimo.

In človeštvo, ki deluje skupaj, lahko naredi čudeže. 🌍

M A R I E C U R I E -

N O B E L O V K A

Z V E L I K I M S R C E M

~ 3 . d e l

VOJKO KOVAČIČ

RADIOAKTIVNOST

RAZISKOVANJE RADIOAKTIVNOSTI

Mariji, ki se je začela razgledovati po primernih znanstvenih izzivih, je pozornost pritegnila pravkar objavljena raziskava francoskega fizika Henrija Becquerela. Opazoval je skrivnostno sevanje uranovega oksida, ki je potemnilo fotografsko ploščo, in to kljub temu, da je bila ta "varno" zavita v zaščitni papir. Pojav je kar klical po raziskavah. Marija je pregledala vseh 67 do tedaj znanih elementov in odkrila, da seva tudi kemijski element torij, kar je bilo njeno prvo znanstveno odkritje. Do drugega odkritja je prišla, ko je analizirala vse minerale, v katerih je prisoten uran. Sevanje je bilo vedno odvisno samo od količine urana in torija in ne od kemičnih povezav z drugimi elementi.

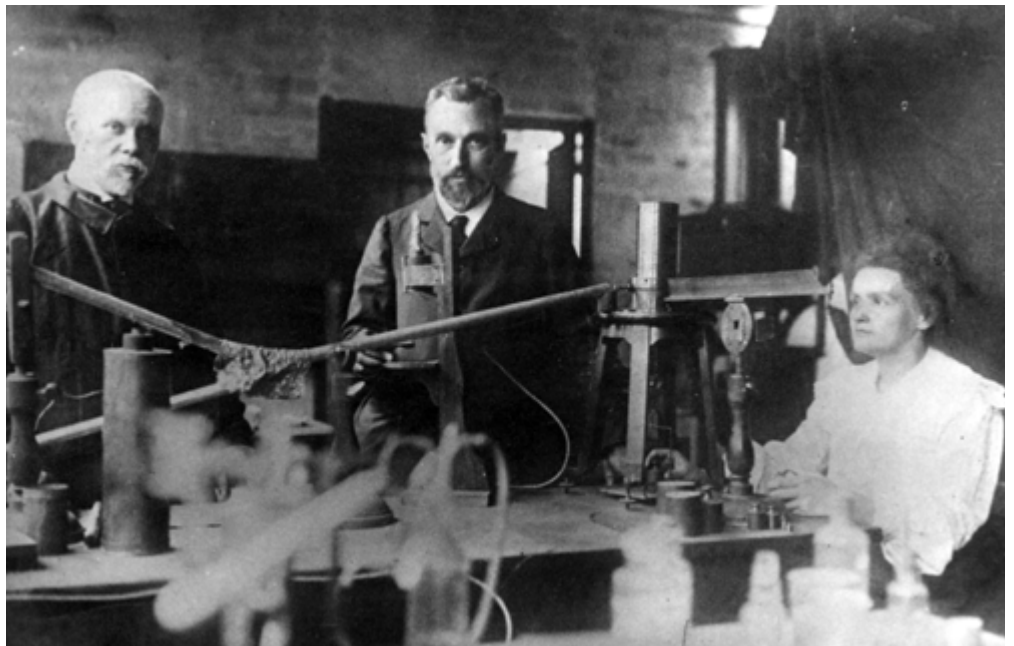
Nenavadne rezultate je pokazala le kamnina, imenovana uranova svetlica, s katero pa njenih ugotovitev vsaj na videz ni bilo mogoče potrditi. Sevanje je bilo večje, kot bi lahko sklepali iz količine torija in urana, ki jih je vsebovala. Marija je pravilno ocenila, da je prisoten še nek drug element, ki ga do tedaj še niso uvrstili v periodni sistem. Natančnejše analize so pokazale, da gre za kar dve prvini, ki ju je Marija poimenovala polonij (po svoji domovini) in radij. Slednji je kljub pičli količini seval zares enormno.

ODKRITJE POLONIJA IN RADIA

Curiejeva sta poskušala izolirati oba elementa in natančno določiti njuno atomsko maso ter ostale kemične lastnosti. Naloga se je izkazala za izredno zahtevno. Njun laboratorij bi težko zaslužil svoje ime, saj je bilo v njem poleti vroče, pozimi sta zmrzovala, ob deževnih dneh pa je od vsepovsod kapljalo. Kar deset ton jalovine iz nekega češkega rudnika urana je moralo skozi njuno poljsko kuhinjo. Sprva sta kuhala v velikih kotlih in zmes mešala s težkimi železnimi drogovi, pozneje pa so postopki in meritve postajali vse zahtevnejši in natančnejši. Kar trideset sestavin sta morala izločiti, preden

sta prišla do pičlega grama čistega radija. Kuhinjski soli podobna kovina se je v temi turkizno svetila, njeno sevanje pa je bilo kar milijonkrat močnejše od uranovega. Skrivnostna sevanja, pozneje poimenovana "alfa", "beta" in "gama", sta merila z inštrumenti, ki jih je izdelal Pierre, in o izsledkih objavila desetine znanstvenih člankov. Številni znanstveniki po vsem svetu, spodbujeni z njunimi odkritji, so se lotili raziskav. Eno veličastno odkritje je prineslo drugo. Novozelandski Ernest Rutherford je s poskusi in genialno pronicljivostjo odkril, da je vir teh sevanj majhno jedro, ki čepi nekje globoko v središču atoma. Jedra nekaterih kemičnih elementov so velika in nestabilna ter samodejno razpadejo na manjša, pri čemer se sprošča energija v obliki različnih žarkov.

HENRI BECQUERE, PIERRE IN MARIJA CURIE V LABORATORIJU

strupenemu vplivu. Postajala sta vse bolj utrujena in bolehnata, a sta z nič manjšo prizadevnostjo delala naprej.

NOBELOVA NAGRADA IZ FIZIKE

Marija je leta 1903 zagovarjala doktorat na temo raziskovanja radioaktivnosti, še isto leto pa sta Curiejeva skupaj z Henrijem Becquerelom prejela še Nobelovo nagrado za odkritje radioaktivnosti. V hipu sta postala medijski osebnosti in za vedno izgubila svoj mir. Svetovna slava je Pierru res prinesla profesuro na Sorboni, a laboratorija, ki si ga je tako zelo želel, še dolgo ne.

Pierrov govor na podelitvi Nobelove nagrade v Uppsali je bil preroški. Atome je primerjal z majhnimi sonci, ki bodo nekoč zagotovo postala pomemben vir energije. Spomnimo se, da je dobro leto pozneje Einstein zapisal tisto slovito formulo $E = mc^2$, ki je dala teoretične osnove za izkoriščanje atomske energije. Pierre je verjel, da bo postal radij močno orožje proti raku, s katerim pa bo potrebno zelo pazljivo in natančno ravnati. Zavedal se je nevarnosti, da bo kot pri Nobelovem dinamitu, tudi tukaj prišlo do zlorab. Znanstveniki zato ne smejo prenehati z odkrivanjem, kajti tudi starši svetu darujejo otroka z dobrim upanjem, da ga bo ta prijazno sprejel.

Atom torej ni najmanjši delec snovi. Kmalu odkrijejo elektrone, protone in nekoliko pozneje še nevtrone. V prihodnjih letih je množica genialnih umov, tako imenovanih atomskih, jedrskih in kvantnih fizikov, počasi dopolnjevala sestavljanje, ki pa še danes ni povsem popolna. Na tem področju je bolj kot kjerkoli drugje, postalo očitno, da posameznik lahko prispeva le drobtinico pri odstiranju skrivnosti z obličja narave.

VELIKODUŠNO DELITA SVOJA ODKRITJA

Curiejeva postopka pridobivanja radija nista želela patentno zaščititi. Do zadnjih podrobnosti sta velikodušno objavila vse, do česar sta se dokopala, saj sta takoj uvidela ogromno vrednost radija in njegovega sevanja, tako za znanost kot tudi za medicino, ki je z njim pridobila močno orožje v boju proti raku. Žal pa je z zdravili tako, da pri prevelikih odmerkih in neustrezni uporabi lahko postanejo zdravju zelo škodljiva. Takrat se še nihče ni zavedal, da lahko radijeva emanacija, kakor sta imenovala radioaktivni plin radon, zelo škodi zdravju. Curiejeva sta bila leta in leta izpostavljena njegovemu

PIERROVO SLOVO

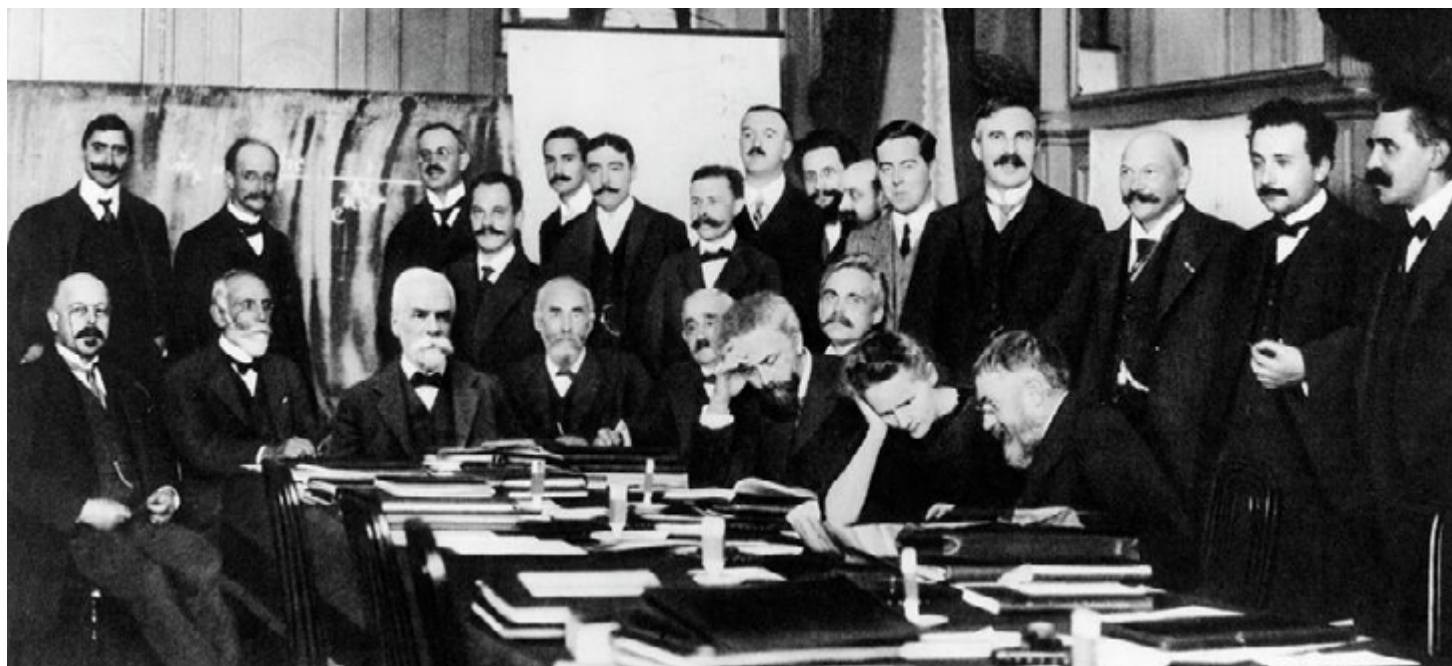
Prišel je tisti usodni deževni april 1906. Pierre je zamišljen korakal po neki prometni pariški ulici in ni opazil konjske vprege, ki mu je prekrizala pot. Voz ga je zbil po tleh in povozil do smrti. Marija je ostala sama z majhnimi otroki. Izguba jo je tako prizadela, da je nekaj časa hodila okoli, kot bi ji nekaj odneslo dušo. Kako naj živi brez Pierra, s katerim sta bila kot eno. Bo zmogla sama? Francoska država se tokrat odzove in Mariji ponudi pokojnino, ki pa jo ta ponosno zavrne, saj je vendar še dovolj mlada in pri močeh. Pierre je vedno govoril, da je trdno le tisto, kar prinese rešitev za vse življenjske stiske.

Usoda je spregovorila skozi Jacquesa, pokojnikovega brata, ki je stopil do članov univerzitetnega sveta in jih prepričal, da je Marija edina, ki lahko zamenja Pierra na njegovem mestu. Do tedaj se ni še nikoli zgodilo, da bi na Sorboni predavala ženska, zato je bila predavalnica tistega oktobra, ko je imela uvodni nastop, nabito polna in navdušenje nad njenim predavanjem nepopisno. A Marije se slava ni dotaknila, čutila ni niti kančka častihlepja, do množice pa je že celo življenje čutila odpor. Vedela je, da jo zanese enkrat v eno, drugič v drugo smer in pozneje ji res ni bila prihranjena niti ta druga, negativna plat množice.

NOBELOVA NAGRADA IZ KEMIJE

Pisalo se je burno leto 1911, v katerem je Marija prejela Nobelovo nagrado iz kemije in tako postala prva dobitnica priznanj z dveh različnih področij. Povabili so jo na slovito ustanovno Solvayevo konferenco največjih fizikov tedanjega sveta, kjer se je srečala in spoprijateljila tudi z Einsteinom. Na skupinski fotografiji, ki so jo posneli ob teh priložnosti, izstopa kot edina predstavnica svojega spola med trideseterico brkatih genijev.

Odločila se je, da se bo potegovala za mesto na francoski akademiji, ker je ocenila, da bi ji to lahko pomagalo priti do laboratorija, kjer bi lahko nadaljevala raziskave. Toda sistem kandidate je predvideval protikandidata, ki je do svojega sebičnega cilja skušal priti na zelo nemoralen način. Razširil je vest, da je Marija judinja, kar je bil tedaj v Franciji in še kje zelo hud greh, in da prešuštvuje s poročenim moškim. Marija je v očeh množice čez noč postala umazana tujka, ki s svojo pohoto razdira zdrave francoske družine, in mediji so zahtevali njen izgon. Pritisk je bil tako neznosen, da je resno načel njeno psihično in telesno zdravje. Le odločitvi francoske vlade, da končno začne graditi Institut za radij, se imajo Francozi zahvaliti, da v teh razmerah ni za vedno zapustila njihove države. 🇫🇷

PRVA SOLVAYEVA KONFERENCA LETA 1911 V BRUSLJU

Nadaljevanje v naslednji številki Akropolitanca.

A Š T A M A N G A L A – OSEM TIBETANSKIH SIMBOLOV SREČE IN BLAGINJE

STJEPAN PALAJSA
PREDSEDNIK
NOVE AKROPOLE V SLOVENIJI

V tibetanski budistični tradiciji obstaja osem velikih simbolov, ki prinašajo srečo in blaginjo. Toda to niso simboli, ki bi, kot se pogosto misli, prinašali srečo sami po sebi in že samo s tem, da jih nosimo na sebi ali da smo se obkrožili z njimi. Usmeritev zavesti, kontemplacija in meditacija na njih spodbujajo človeka k delovanju, kar ga postopoma lahko pripelje do sreče. Ko človek živi tisto, kar sporočajo ti simboli, sreča in blaginja prideta kot posledica. V budizmu je sreča plod pravilno usmerjene zavesti, kontrole uma in plemenitega delovanja.

V budistični tradiciji teh osem simbolov sreče predstavljajo darila, ki so jih veliki vedski bogovi namenili Budi, ko je dosegel razsvetljenje. Brama, prvi med bogovi, je prinesel zlato kolo, s katerim od Bude simbolično zahteva, da uči o "obračanju kolesa darme". Indra, bog bojevnosti, mu je podaril svojo mogočno belo školjko, da bi z njo "razglašal resnico o darmi" na vse štiri strani sveta. Boginja zemlje Sthavara, ki je bila priča Budovemu razsvetljenju, mu je dala zlato vazo, polno nektarja nesmrtnosti.

V tibetanski umetnosti teh osem simbolov sreče krasijo vse vrste svetih in posvetnih predmetov, kot so rezbarjeno leseno pohištvo, keramika, stenske freske, preproge in svileni brokati.

Ti simboli so lahko tudi upodobljeni na tleh z moko ali z barvnim prahom, da bi pozdravili obisk verskih dostojanstvenikov v samostan.

1. SENČNIK

Senčnik in njegova senca simbolizirata duhovno moč in zaščito, ki nam ju daje Budovo učenje. Tako kot senčnik ščiti pred vročino tropskega sonca in daje prijetno senco, podobno tudi Budovo učenje daje zaščito pred vročo bolečino človeškega trpljenja, ki jo povzročajo strupi, uničujoči za človekovega duha, kot so želja, sovraštvo, pohlep in neznanje.

Prek spoznanja Budovega učenja učenec pridobiva moč in modrost, da se lažje spopade z življenjem in se veseli vsega, kar mu to ponuja.

Svileni trakovi, ki visijo s senčnika, predstavljajo različne vrste sočutja do vseh trpečih bitij. Včasih je senčnik prikazan razdeljen na osem polj in takrat predstavlja osemčleno plemenito pot do osvoboditve.

Dragoceni senčnik je Budi podaril kralj kačjih duhov ali nag. Ta senčnik je bil obložen z zlatom in dragulji, iz katerih se cedi nektar.

2. PAR ZLATIH RIBIC

Budizem uči, da se tisti, ki sledijo Budovemu učenju, ne morejo utopiti v neizmernem trpljenju oceana življenja, temveč svobodno plavajo v njem kot ribe.

Zlate ribice s svojo popolno svobodo gibanja v vodi predstavljajo radost in srečo življenja ter hkrati plodnost, ker se hitro razmnožujejo. Poleg tega predstavljajo svobodo od omejitev kaste in statusa, saj se med seboj zlahka mešajo in dotikajo.

Zlate ribice se prikazujejo v paru, obrnjene ena proti drugi. To naj bi kazalo na združitev moškega in ženskega principa,

enotnost in enakopravnost moža in žene v zakonu, kar je eden od temeljnih pogojev za srečo. Predmeti z upodobljenimi prikazi zlatih ribic se običajno dajejo kot poročno darilo.

3. SVETA VAZA Z DRAGOCENOSTMI

Za budiste ni ničesar večjega, niti na materialni niti na duhovni ravni, kot je neizčrpno bogastvo Budovega učenja. To bogastvo je pogosto predstavljeno z vazo, polno draguljev. V njej so dragulji vseh vrst, vključno z draguljem razsvetljenja. Ta božanska "vaza izobilja" ima lastnost, da je vedno polna, ne glede na to, koliko draguljev se vzame iz nje.

"Vaza neizčrpnih zakladov" je oblikovana po tradicionalni indijski glineni posodi, ki je znana kot kalaša ali kumba ter ima tanko podnožje, trebušasto obliko in ozek vrat. Trebušasta oblika je na Vzhodu vedno simbol obilja. Kot zamašek ima en sam dragulj ali pa skupino treh draguljev, ki predstavljajo Budo, darmo (Budovo učenje) in sango (meniška skupnost).

Vaza simbolizira duhovno in materialno izobilje, bogastvo in blaginjo ter dolgo življenje. Med navadnimi ljudmi je še posebej poudarjena materialna blaginja, zato je ta vaza značilna za božanstva, ki prinašajo obilje. Pogosto je prikazana pod njihovimi nogami in se iz nje izlivata neskončni tok draguljev ali pa božanski nektar nesmrtnosti, amrita.

Zapečatenе vaze se lahko položijo ali pokopljejo na svetih geomantičnih lokacijah, kot so gorski prelazi, romarska območja, izviri, reke in oceani. Tu je njihova funkcija širiti obilje na okolico in umiriti duhove, ki se držijo teh krajev. Toda najpomembnejša naloga je razširiti blagodat Budovega učenja na vse štiri strani neba.

4. LOTOSOV CVET

Lotos raste iz globine jezera, kjer je ukoreninjen v mulj, nato se prebija skozi vodo, vse do gladine, kjer ustvari svoj cvet. V svoji rasti se razvija skozi vse štiri elemente: raste iz mulja kot elementa zemlje, dviguje se skozi element vode ter izstopi na gladino kot element zraka. Njegov cvet se odpre kot sončni žarki, ki ga obsijejo in simbolizirajo element ognja. Skratka, lotos raste iz blata zemeljskega življenja in se dviguje proti nebeški, duhovni resničnosti. A čeprav raste iz blata,

ni umazan z njim. Tako popoln cvet s harmonično usklajenimi vsemi štirimi elementi je zdaj podlaga za razcvet alaje, človeške nesmrtnosti narave.

Čist bel lotosov cvet je zato metafora za skladen duhovni razvoj. To vključuje nadzor nad svojimi nagoni in željami, čisto psiho in umirjen um.

Podobno kot lahko rast in razvoj lotosa uporabimo za sliko duhovnega razvoja človeka kot mikrokozmosa, ga lahko tudi uporabimo za simbol nastanka in razvoja univerzuma kot makrokozmosa. Zato se bogovi, Buda in nasploh vsa popolna bitja prikazujejo, kako sedijo na lotosu kot svojem prestolu. Oni so gospodarji štirih elementov sveta samsare.

Rast lotosa, ki se še ni razcvetel, pogosto predstavlja razvoj učenca oz. učenčeve pot iz temnega blata materializma do čistosti razsvetljenja. Na ta način se prek plemenitih misli, besed in delovanja njegova "duša" razcveti in se osvobodi cikličnega obstoja. Tako učenec postane učitelj.

Rdeči lotos je simbol ljubezni, sočustvovanja in čistosti. Beli lotos je simbol miru in duhovnega razsvetljenja.

5. ZASTAVA ZMAGE

Zastava zmage je zgodnji budistični simbol Budovega razsvetljenja ter zmage nad bogom smrti Maro in njegovimi demoni. Legenda pravi, da je Mara, skupaj s svojimi demoni, 49 dni preizkušal princa Sidarto in ga poskušal ustaviti na njegovi poti do končne osvoboditve.

V zgodnjem budizmu je Mara predstavljala skupina štirih demonskih bitij oz. "zlih vplivov" ali mar. Prvi od teh štirih mar je bil demon petih agregatov osebnosti, ki nas sili, da se oklepamo oblik, percepcije in mentalnih stanj (skanda-mara), drugi je bil demon, ki zastruplja um (kleša-mara), tretji je bil demon smrti (mritju-mara), četrti pa demon želje in skušnjave (devaputra-mara).

Buda jih je na svoji poti proti razsvetljenju vse premagal. Pozneje je zastava sprejeta kot simbol velike Budove zmage nad štirimi Marovimi aspekti.

V tibetanski tradiciji se zastave zmage pojavljajo v 11 različnih oblikah, kar predstavlja 11 različnih načinov premagovanja demonov, ki naseljujejo zavest. Teh 11 načinov so: pridobivanje znanja, razvoj modrosti in sočustvovanje, meditacija, plemenit način življenja, opuščanje napačnih stališč, usmeritev proti duhovnim ciljem, pravilna sredstva za življenje, nesebičnost in enotnost treh samadijev: praznine, brezobličnosti in brezželjnosti.

Zastave zmage lahko vidimo na samostanih in tempeljskih strehah, kjer so običajno nameščene na štirih vogalih strehe, s čimer simbolizirajo Budovo zmago nad štirimi marami.

V svoji najbolj tradicionalni obliki je zastava zmage oblikovana kot nosilec cilindriste oblike, ki je nameščen na dolgem lesenem drogu. Nad njim, na vrhu droga je mali beli sončnik. Zgornji del nosilca je pogosto okrašen s tigrovo kožo, ki simbolizira Budovo zmago nad jezo in agresijo.

6. ŠKOLJKA

Bog bojevnosti Indra je po tem, ko je premagal Maro, podaril Budi belo školjko. Z njo je Buda neustrašno razglasil svoje učenje na vse štiri strani sveta.

Podobno kot močan zvok školjke odmeva daleč in razganja zlo, tako se tudi Budovo učenje širi na vse strani sveta ter razbija temo neznanja in trpljenja.

Školjka se uporablja pri budističnih svečanostih in takrat predstavlja širjenje Budovega učenja po vsem svetu. Obstaja tudi verovanje, da njen zastrašujoči zvok odganja zle duhove, odvrta naravne nesreče, ki jih povzročajo ti duhovi, ter prestraši vsa škodljiva bitja.

7. VOZEL NESKONČNOSTI

Vozel neskončnosti, ki nima ne začetka in ne konca, je v tibetanskemu budizmu običajni prikaz minljive stvarnosti, samsare. Predstavlja karmo in tkanino življenja, njene niti pa simbolizirajo to, da je v univerzumu vse skladno prepleteno

in povezano ter soodvisno. Na ta način so povezane tudi vse naše usode. Je simbol vesoljnega reda in harmonije, ki se ga moramo naučiti prepoznati ter ga prenesti na družbo in svoje vsakdanje življenje.

Vozel neskončnosti kot simbol samsare predstavlja tudi minljivo in iluzorno eksistenco, v katero smo ujeti v brezštevilnih krogih umiranja in ponovnega rojevanja.

8. KOLO DHARME

Budizem je kolo sprejel kot glavni znak čakravartina ali idealnega univerzalnega vladarja, ki etično in plemenito vlada celemu svetu. To kolo je znano kot darmačakra ali "kolo darme", kolo Budovega učenja.

Tibetanski izraz za darmačakro pomeni "kolo transformacije" ali kolo duhovne spremembe. Hitro gibanje kolesa predstavlja hitro duhovno preobrazbo, razkrito v Budovem učenju.

Budova prva pridiga v Parku jelenov v Sarnathu, ko je prvič govoril o štirih plemenitih resnicah in osemčleni plemeniti poti, je znana kot "prvi obrat kolesa darme". Njegove poznejše pridige v Rajghirju in Šravasti so znane kot "drugi in tretji obrat kolesa darme".

Samo kolo se lahko razlaga na različne načine, odvisno od tega, kaj želimo poudariti. Tako lahko trije deli koles – platišče (obroč), napere (špice) in os (pesta) simbolizirajo tri vidike budističnega učenja: etiko, modrost in koncentracijo. Ali pa os, okoli katere se vse vrti, predstavlja Budo, napere Budovo učenje in obroč meniško skupnost. Ko se os nanaša na posameznika, predstavlja njegov duhovni del (budično naravo), napere pot iskanja modrosti in obroč vsakdanje življenje (samsarično eksistenco).

Če kolo ima osem naper, vsaka od njih predstavlja enega od členov osemčlene plemenite poti. Ti členi so:

- 1 - pravilno razumevanje,
- 2 - pravilen namen,
- 3 - pravilen govor,
- 4 - pravilno delovanje,
- 5 - pravilen način življenja,
- 6 - pravilen napor,
- 7 - pravilno zavedanje,
- 8 - pravilna zbranost. 🙏

INKA IN VOLK

ZARADI SVOJEGA MODREGA IN PRAVIČNEGA VLADANJA JE BIL POZNAN KOT IZJEMEN VODJA. S SVOJIMI JUNAŠKIMI DEJANJI JE TA "SIN SONCA" NAVDIHNIL ŠTEVILNE EPSKE ZGODBE IN HVALNICE.

KRONIKE O NJEM PRIPOVEDUJEJO, DA JE POGOSTO POTOVAL PO CESARSTVU, DA BI TAKO BEDEL NAD REDOM IN PRAVIČNOSTJO. NA ENEM OD TAKIH POTOVANJ JE OPAZIL NEKAJ, ZARADI ČESAR JE SVOJEMU SPREMSTVU NEMUDOMA UKAZAL, NAJ SE USTAVI.

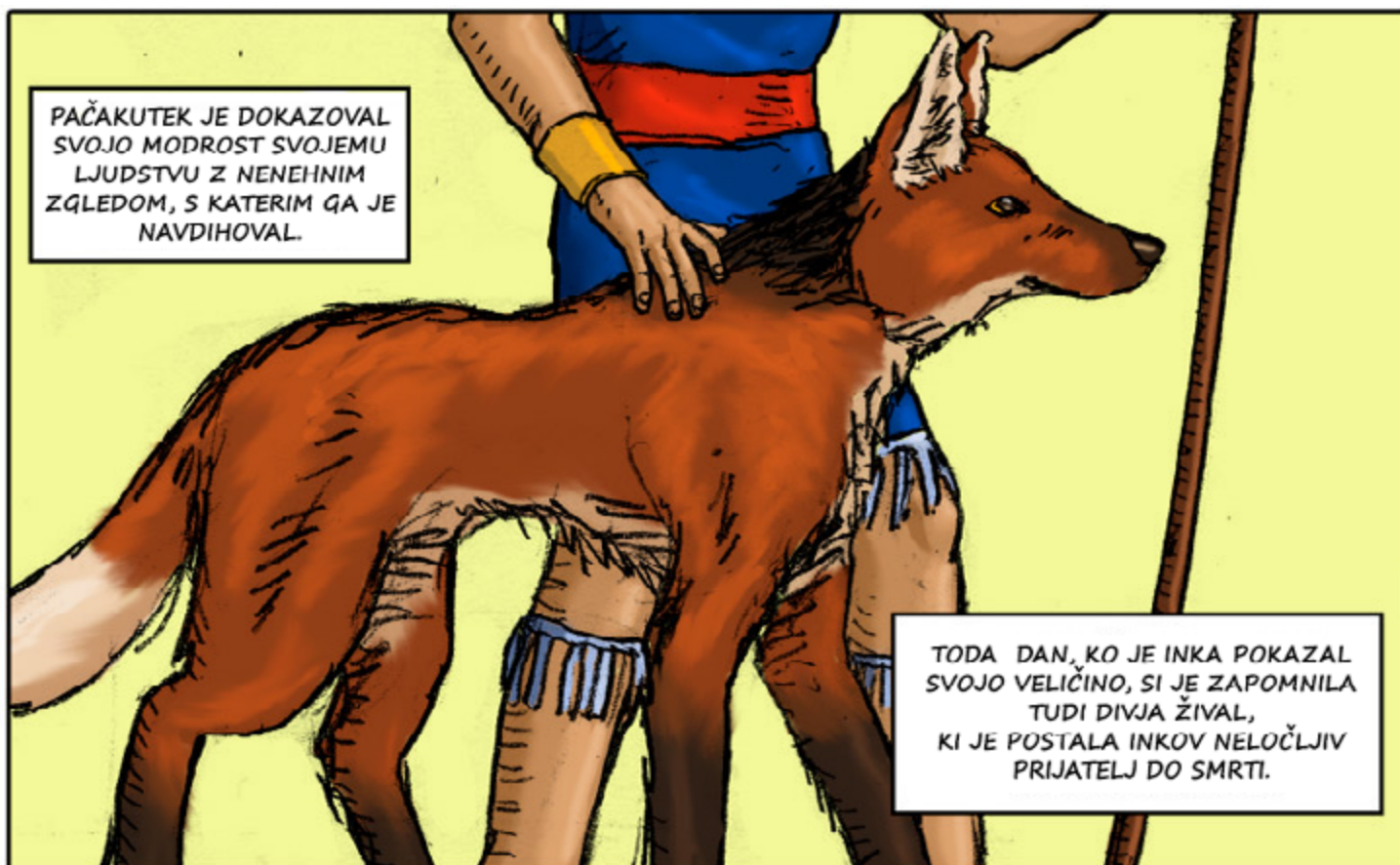
ZAGLEDAL JE NAMREČ GRIVASTEGA VOLKA Z ZNAČILNIMI DOLGIMI NOGAMI, KI JE PADEL V MOČVIRJE.

LJUDJE, KI SO ŠLI MIMO, SO SE IZ VRAŽEVERJA BALI TE ŽIVALI, ZATO SO JO TEPLI IN VANJO METALI KAMNE, ČEPRAV JIM NI NIČESAR HOTELA, TAKO DA JE NAZADNJE POBESNELA.

KNJIGE IN REPLIKE V PRODAJI

Knjige in replike lahko kupite v prostorih društva.

Lahko jih naročite tudi preko maila na info@akropola.org.

NAŠE KNJIGE

FORMAT 130 x 205 mm
64 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

FORMAT 130 x 205 mm
159 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

FORMAT 130 x 205 mm
102 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

FORMAT 105 x 148 mm
32 STRANI
MEHKA VEZAVA
CENA: 2 €

ARHEOLOŠKE REPLIKE

Arheološke replike so kopije motivov iz različnih časovnih in kulturnih obdobj in predstavljajo kulturno dediščino človeštva. Vsak posamičen izdelek je skrbno izdelan v ateljeju Nove Akropole. Vsaka replika ima tudi simboličen pomen, zato je lahko odlično darilo.

Grčija in Rim

Egipt

Slovenija

PRIJAVE:
maribor@akropola.org
TEČAJ RETORIKE

Tečaj

klasične

RETORIKE

www.akropola.org

3 srečanja
ob petkih od 18h do 21h

začetek: 18. maj 2018 ob 18h
Tyrševa 7, Maribor

**DLJE GREŠ, NA VEČ PASTI BO NALETET TVOJ KORAK.
POT, KI VODI NAPREJ, JE OSVETLJENA Z ENIM OGNJEM,
Z LUČJO POGUMA, KI GORI V TVOJEM SRCU.
VEČ SI UPAŠ, VEČ DOSEŽEŠ.
BOLJ SE BOJIŠ, ŠIBKEJŠA JE SVETLOBA, A LE TA TE VODI.**

GLAS TIŠINE (KNJIGA ZLATIH PRAVIL)

www.akropola.org